

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Daniely Zemanové a Michaely Bejčkové v právní věci žalobců: **a) S. U., b) nezl. G. U.**, oba zast. Mgr. Petrem Václavkem, advokátem se sídlem Opletalova 25, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, poštovní schránka 21/OAM, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 6. 2014, čj. OAM-55/LE-BE02-ZA14-2013, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2015, čj. 45 Az 38/2014-50,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2015, čj. 45 Az 38/2014-50, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Stručné vymezení věci a dosavadní průběh řízení

[1] Žalobkyně a) a její nezletilý syn (rok narození X), žalobce b), podali dne 14. 3. 2013 žádost o mezinárodní ochranu. Jako důvody žádosti uváděli jednak problémy druhá žalobkyně a současně otce žalobce v důsledku jeho politických aktivit a účasti v ozbrojených konfliktech v Gruzii, jednak vlastní politickou minulost žalobkyně v zemi původu. Žalovaný jim mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, neudělal.

[2] Žalobci podali proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke krajskému soudu. Krajský soud žalobě vyhověl, rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V odůvodnění rozsudku uvedl, že žalovaný se vůbec nezabýval podstatou zmiňovaných problémů, ani tím, kdo je původcem těchto problémů. Žalovaný nevyjasnil, zda za problémy nestojí také státní moc (např. tajné služby), čímž by byla ovlivněna možnost žalobců dovolat se vnitrostátní ochrany, kterou dle svých slov i dle odůvodnění žalovaného

nevyužili. Krajský soud proto konstatoval, že žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav věci, proto je rozhodnutí žalovaného nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

[3] Dále krajský soud uvedl, že je nanejvýš vhodné, aby žalovaný rozhodoval o žádostech rodinných příslušníků, které se opírají o totožné důvody, v jeden okamžik, nevyloučil však ani možnost, že lze rozhodovat postupně; v takovém případě by časové odstupy neměly být příliš dlouhé. V době rozhodování krajského soudu nebylo zatím vydáno rozhodnutí o žádosti druhá žalobkyně a nebyl znám ani důvod, proč tomu tak není, protože krajský soud vyslovil, že nemůže žalovaného zavázat v konkrétním způsobu vedení dalšího řízení. Úvahu o dalším procesním postupu proto ponechal krajský soud na žalovaném, to však může žalovaný učinit pouze za předpokladu dostatečně zjištěného skutkového stavu věci.

[4] O druhém důvodu žádosti žalobců o mezinárodní ochranu (politická aktivita žalobkyně) krajský soud nerozhodoval proto, že v dalším řízení nelze vyloučit posun ve skutkových zjištěních.

II. Stručné shrnutí důvodů kasační stížnosti a vyjádření žalobců

[5] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku kasační stížnost podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Stěžovatel tvrdí, že podstata azylového příběhu žadatelů, kterou ve stručnosti zopakoval, byla náležitě objasněna a dokumentována ve správním spise. Žádná skutečnost nezakládá azylově relevantní důvod. Stěžovatel zdůrazňuje, že žalobci podali žádost o mezinárodní ochranu dne 14. 3. 2013, kdežto druh žalobkyně, od něhož odvíjí svůj azylový příběh, teprve dne 7. 10. 2013. Oba se navíc snažili svůj vztah před správním orgánem utajit a doznali ho až pod tíhou důkazů opatřených správním orgánem. Druh žalobkyně byl následně obviněn a odsouzen ze spáchání závažného nepolitického trestného činu na území ČR, takže spojení jejich žádostí se stalo i ze zákonných důvodů bezpředmětným. V této souvislosti stěžovatel připomněl § 15a zákona o azylu, v důsledku kterých je sám druh žalobkyně v řízení o své žádosti ohrožen aplikací exkluzivní klauzule. Stěžovatel proto nesouhlasí s výtkou krajského soudu, že řízení ve věci žalobců nepřerušil do konečného rozhodnutí o žádosti druhá žalobkyně, a je přesvědčen, že postupoval v dané věci správně. Navrhl, aby zdejší soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[6] Žalobkyně se ve vyjádření ze dne 13. 10. 2015 prostřednictvím svého zástupce plně ztotožnila s odůvodněním rozsudku krajského soudu. Samozřejmě nepopírá, že její žádost o mezinárodní ochranu je spojena se žádostí jejího druhá, nicméně pokud o jeho žádosti nebylo dosud rozhodnuto, nelze z ní pro účely řízení ve věci žalobkyně prakticky nic dovozovat. Žalobkyně dále nově obecně zpochybnila způsob, jakým žalovaný vykresluje bezpečnostní a politickou situaci v Gruzii. Závěrem navrhl, aby soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

III. Právní posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] V dané věci se jedná o přípustnou kasační stížnost ve věci mezinárodní ochrany, neboť byla podána včas, osobou oprávněnou a splňuje požadované náležitosti. Pokud kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany splňuje zákonné podmínky procesní přípustnosti, je třeba zkoumat její přijatelnost (§ 104a s. ř. s.). Teprve je-li kasační stížnost přípustná i přijatelná, posoudí Nejvyšší správní soud její důvodnost. Kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany může být přijata k věcnému projednání jen tehdy, jestliže přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a rozhodování o ní umožní Nejvyššímu správnímu soudu zároveň plnit obecnější sjednocující

pokračování

funkci v systému správního soudnictví (k přijatelnosti blíže usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS).

[8] Stěžovatel přesah vlastních zájmů spatřuje v judikатурním odklonu od dosavadní aplikační praxe. Judikатурní posun spatřuje v podmínění právního hodnocení azylové historie více žadatelů – rodinných příslušníků formou předběžné otázky a přerušení řízení v případě, kdy byl jeden z nich odsouzen v ČR pro závažné nepolitické trestné činy tak, jak to učinil krajský soud v napadeném rozsudku. Takový postup dle stěžovatele nese významná právní i faktická rizika.

[9] Zdejší soud po předběžném posouzení obsahu kasační stížnosti shledal, že kasační stížnost je přijatelná ve smyslu § 104a s. ř. s., neboť touto otázkou se výslovně ve své rozhodovací činnosti dosud nezabýval a je nezbytné k ní vyslovit právní názor. Při posouzení této otázky Nejvyšší správní soud zvažil rovněž správnost závěru krajského soudu o nepřezkoumatelnosti rozhodnutí stěžovatele v souvislosti s azylovými důvody vznikajícími v důsledku minulosti druhá žalobkyně.

[10] K tomu zdejší soud uvádí následující. Věcná souvislost žádostí o mezinárodní ochranu se přirozeně projevuje nejzřetelněji v případech žádostí osob vzájemně spojených rodinnými vazbami. Zákon o azylu obecně nestanoví povinnost správního orgánu přerušovat řízení, pokud se více žádostí o mezinárodní ochranu rodinných příslušníků opírá o stejné nebo obdobné azylové důvody. Nejvyšší správní soud se nespočetněkrát zabýval případy, kdy žadatelem o mezinárodní ochranu bylo nezletilé dítě, jež svůj azylový příběh zčásti, resp. zcela odvozovalo od azylového příběhu svých rodičů, příp. jednoho z nich. V této souvislosti zdejší soud dovodil, že přestože právní postavení nezletilců je do jisté míry závislé na právním postavení jejich rodičů, nelze ignorovat míru, v jaké dochází k porušování základních lidských práv u každé z těchto osob zvlášť. Azylové důvody totiž musí být spjaty s konkrétním žadatelem, právě on osobně musí splnit podmínku pronásledování či odůvodněných obav z něj. Specifikum žádostí nezletilých žadatelů o mezinárodní ochranu pak spočívá v tom, že je nutno též respektovat Úmluvu o právech dítěte z roku 1989 (č. 104/1991 Sb.), konkrétně čl. 3 a čl. 9 této Úmluvy, podle kterého jsou státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, povinny zajistit, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli (srov. k tomu rozsudek NSS ze dne 5. 11. 2008, čj. 9 Azs 14/2008-57, č. 1943/2009 Sb. NSS).

[11] Z těchto závěrů jinými slovy též vyplývá, že správní orgán obecně nemá povinnost řízení přerušit ani v případě posuzování žádostí o mezinárodní ochranu nezletilých žadatelů do doby rozhodnutí o žádosti jejich rodičů. I v těchto případech zkoumá, zda samotnému nezletilému žadateli svědčí některý z azylových důvodů. Pokud tomu tak není, zkoumá, zda lze udělit „alespoň“ doplňkovou ochranu, to vše s ohledem na práva dítěte dle Úmluvy.

[12] Dle názoru zdejšího soudu není dán důvod, proč by se závěry týkající se nezbytnosti přerušení řízení, resp. její absence, neměly uplatnit i ve vztahu k *zletilým* rodinným příslušníkům. Institut mezinárodní ochrany (azylu) je vázán na splnění taxativně a velmi úzce formulovaných důvodů konkrétním žadatelem o mezinárodní ochranu. Jde o specifické a mezinárodněprávně uznané důvody, pro které žadatel již nemůže či nechce dále žít ve své zemi původu, neboť je závažným způsobem ohrožen či omezován na svých základních lidských právech, zpravidla i na životě. Přijímací stát v případě, že mezinárodní ochranu udělí, tím poskytuje mimořádnou ochranu cizímu státnímu příslušníkovi, který by jinak na území přijímacího státu pobýval nelegálně a který by za běžných okolností vstupu na území přijímacího

státu zde mohl pobývat jen na základě administrativně náročnějšího, zdlouhavějšího a zpravidla i přísněji posuzovaného řízení (víza, dlouhodobé pobyty, či dokonce udělení státního občanství).

[13] Z tohoto důvodu spočívá ve věcech mezinárodní ochrany důkazní standard v podstatě „pouze“ na věrohodné výpovědi žadatele. Nejvyšší správní soud konstantně judikuje, že je zcela na žadateli o mezinárodní ochranu, aby uvedl, jaké důvody ho vedly k opuštění jeho země původu a proč se cítí být pronásledován. Není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují (viz rozsudek NSS ze dne 21. 12. 2005, čj. 6 Azs 235/2004-57).

[14] Jak správně uvedl krajský soud v odůvodnění napadeného rozsudku, v případě přerušení řízení za účelem vyčkání rozhodnutí ve věci související žádosti o mezinárodní ochranu půjde pravidelně o otázku nejvhodnějšího procesního postupu správního orgánu zvoleného na základě individuálních okolností konkrétního případu. Správní orgán má v této souvislosti určitou míru posuzovací volnosti, neboť život přináší natolik různorodé situace a zvláštnosti rodinných vazeb, že odpověď na tuto otázku nelze generalizovat.

[15] Stručné shrnutí azylového příběhu v nyní posuzované věci poskytl výstižně stěžovatel v kasační stížnosti. Žalobkyně je vnitřně přesvědčena, že je „manželkou vojáka“, a její prioritou je společné soužití s ním, jakožto údajným otcem obou jejich dětí. Její vnitřní přesvědčení je umocněno shodnou politickou orientací, proto je srozuměna s tím, že s ohledem na charakter předchozí činnosti jejího druhá a změnu politické situace v Gruzii nemohou v zemi původu dále žít a musí tajit svou identitu. Druh žalobkyně, rovněž žadatel o mezinárodní ochranu, je údajně pronásledován ruskými a současnými gruzínskými silovými složkami, které po změně politické situace v Gruzii spolupracují s Ruskem, a dále soukromými, v minulosti vlivnými, pravděpodobně zkorumpovanými osobami. Druh žalobkyně se dle vlastního prohlášení dopustil v minulosti i válečných zločinů, v současnosti se nachází v české věznici ve výkonu trestu odnětí svobody za závažné nepolitické trestné činy. Tyto skutečnosti jasně a prokazatelně vyplývají z předloženého správního spisu. Stěžovatel dále dodal, že druh žalobkyně byl odsouzen k úhrnnému trestu 11 let odnětí svobody nepodmíněně. Jelikož byla v této trestní věci podána ústavní stížnost, stěžovatel přerušil řízení ve věci žádosti druhá žalobkyně o mezinárodní ochranu. Míra ohrožení jeho rodinných příslušníků (tj. žalobců v této věci) dosud dána není, protože jeho pronásledovatelé neznají souvislost ani jeho vztahy se žalobkyní a žalobcem.

[16] Stěžovatel na základě všech uvedených skutečností prokázal, že žalobci neměli azylový důvod k opuštění země původu, neboť jejich údajné problémy začaly až po opuštění Gruzie (2008), resp. v té době nebyl žalobce ani na světě (narozen teprve X). Pokud žalobkyně tvrdí, že důvodem pro udělení mezinárodní ochrany jsou její obavy z návratu do vlasti, a to v důsledku výhrůžek určitých osob, je nutno poznamenat, že v žádném ze tří pohovorů v rámci řízení o její žádosti nespécifikovala, o jaké výhrůžky se jednalo, kdo byly osoby, které se jich údajně měly dopouštět, a co by jí hrozilo v případě návratu. Její tvrzení zůstala pouze ve velmi obecné rovině (např. na otázku, co by jí ve vlasti hrozilo, uvedla: „*Bylo by to špatné*“) a nikdy ani netvrdila, že by někdy tyto výhrůžky překročily verbální rovinu.

[17] Nelze si nepovšimnout dalších skutečností vyplývajících ze správního spisu, na které také upozorňuje stěžovatel. Žádosti o mezinárodní ochranu žalobců byly podány až jako reakce na zadržení žalobců českou policií a hrozbu vyhoštění. Ze spisu dále vyplývá, že sestra žalobkyně, matka žalobkyně (a babička žalobce) a starší nezletilý syn žalobkyně (narozen Y), jehož otec má být stejný jako u žalobce, žijí v Gruzii víceméně bez problémů.

pokračování

Přítom staršímu synovi žalobkyně, který v Gruzii žije od roku 2012 s babičkou, by měly kvůli minulosti jeho otce vznikat v logice výpovědi žalobkyně naprosto stejné problémy jako problémy údajně hrozící jeho o čtyři roky mladšímu bratrovi, žalobci v nynější kauze. Tyto a další skutečnosti, které stěžovatel v průběhu správního řízení nashromáždil, výrazně zpochybňují věrohodnost výpovědi žalobkyně.

[18] Je pochopitelné, že za situace, kdy stěžovatel shledal, že žalobcům nesvědčí žádný z azylově relevantních důvodů, se žalobci snaží odůvodnění rozhodnutí stěžovatele zpochybnit tím, že dosud nerozhodl o žádosti příbuzného, od něhož také odvozovali svůj příběh. Zákon o azylu na podobné situace pamatuje a poskytuje k tomu dva instituty – azyl za účelem sloučení rodiny (§ 13 zákona o azylu) a doplňková ochrana za účelem sloučení rodiny (§ 14b zákona o azylu). Tyto dva instituty ovšem lze aplikovat pouze tehdy, existuje-li pravomocné rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany rodinnému příslušníku žadatele. Je nutno dát za pravdu krajskému soudu, že v těchto případech je rozhodování o žádostech rodinných příslušníků v jeden okamžik nebo ve velmi krátkých odstupuích vhodné, neboť udělení mezinárodní ochrany jednomu z rodinných příslušníků může významně ovlivnit výsledek řízení o žádostech zbylých rodinných příslušníků (srov. cit. rozsudek čj. 9 Azs 14/2008-57). K tomu zdejší soud dodává, že krajský soud v napadeném rozsudku nezavázal stěžovatele, aby řízení v dané věci přerušil do konečného rozhodnutí o žádosti (resp. ústavní stížnosti) druhá žalobkyně, jak si mylně stěžovatel vyložil. Krajský soud pouze vyslovil, že takto propojené žádosti je nezbytné řešit v jejich souvislosti, a to nejen věcné, ale i časové.

[19] V dané věci ovšem nemohli žalobci legitimně očekávat, že žádost o mezinárodní ochranu druhá žalobkyně bude zcela jistě úspěšná, a to i v případě, že by mu jinak svědčily azylově relevantní důvody. Je tomu tak z důvodu § 15 a § 15a zákona o azylu (tzv. vylučující klauzule). Podle § 15 odst. 1 zákona o azylu platí, že azyl nelze udělit, pokud cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany, *a) se dopustil trestného činu proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto trestných činech, b) se dopustil před podáním žádosti o udělení mezinárodní ochrany vážného nepolitického trestného činu mimo území*. Obdobně je formulován § 15a odst. 1 ve vztahu k doplňkové ochraně. Zdejší soud nemá k dispozici spis týkající se žádosti druhá žalobkyně, ve správním spisu jsou založeny pouze protokoly o pohovorech učiněných s ním a jeho žádost o mezinárodní ochranu. Je nicméně nesporné, že byl pravomocně odsouzen za nepolitické závažné trestné činy, za něž je momentálně ve výkonu trestu odnětí svobody. Z tohoto důvodu nebylo účelné čekat na výsledek azylové žádosti druhá žalobkyně.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] S ohledem na výše uvedené dospěl soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná. Proto rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. V něm je krajský soud vázán právním názorem zde vysloveným (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). Žaloba je v otázce hrozby vznikající žalobcům z důvodu minulosti druhá žalobkyně nedůvodná, stejně tak nedůvodné jsou argumenty směřující k tomu, že řízení o žádostech žalobců skončilo, zatímco u druhá žalobkyně nikoliv. Krajský soud proto dále posoudí, zda je žaloba důvodná v otázce druhého důvodu žádosti o mezinárodní ochranu, kterým je politická aktivita žalobkyně v Gruzii.

[21] V novém řízení krajský soud současně rozhodne i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. prosince 2015

Zdeněk Kühn
předseda senátu